

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ГОДИНА II.

БРОЈ 49.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 29. НОВЕМБРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Бр. Е. 441. 411. ex 1862.
К. 428. 429.

СВИМА ОКР. ПРОТОПРЕСВИТЕРИМА ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ.

По што се ова консисторија, из поднесених јој наставних планова од стране вероучитеља на иноверним или државним средњим заводима, уверила, да дотични вероучитељи на најразноврсније начине одабирају наставно градиво, да се при састављању наставног плана придржавају разних, често супротних начела, и најпосле, да ни у погледу избора уџбеника и ручних књига не поступају свуда једнако — то да би се и дотле, док се надлежним путем и начином не изради сходан наставни план за учење веронауке у иноверним и државним средњим школама — веронаучна настава у истим школама на једноме темељу бар приближно регулисати могла, налаже се Пречасности Вашој, да с једне стране Ви, као повереник при испитима из веронауке, на знање и равнање узмете, а с друге стране, да у подручју своје делујуће вероучитеље на државним или иноверним средњим школама упутите:

1. да се у будуће, до даље оностране наредбе, сви вероучитељи на иноверним, или државним средњим школама, имају придржавати онога наставног плана, онога распореда и оних ручних књига и уџбеника, што су за новосадску срп. вел. гимназију

прописани и одобрени — а то се у свакидашњем извештају исте срп. вел. гимназије изложено налази;

2. да се у суботичкој држ. женској препарандији, као и у сенђанској и врбашкој нижој гимназији има из веронауке оно учити, што се учи у нижим разредима новосадске срп. вел. гимназије;

3. да се одступање од наставног плана новосадске срп. вел. гимназије, према ванредним приликама, истина може дозволити, али таково одступање дужан је дотични вероучитељ пред овом консисторијом довољно образложити и оправдати.

Из консисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 29. септембра 1892.

ГЕОРГИЈЕ с р

ПАТРИЈАРХ.

Бр. ^{289.} 1892. ЕПИСКОП ДИЈЕЦЕЗАН ГОР. КАРЛОВАЧКИ.
К. пр.

ПРЕЧАСТНОМ СВЕШТЕНСТВУ ГОР. КАРЛОВАЧКЕ ЕПАРХИЈЕ.

За чим је свештенство наше од памтвијека уздисало, ево дочекасмо хвала Богу, — ево нам од Високе Владе потврђених правила „друштва за потпомагање удовица и сирочади српско-православног свештенства епархије гор. карловачке“.

Сад на дјело Христови свештеници, на дјело родитељи! — На то Вас позивам ја Дијецезан Ваш, а преко мене преклињу Вас све оне сиротице, којима пријети просјачки штап за случај смрти кога између Вас, — похитајте листом у чланство, па да помоћу Божјом одмах почетком идуће године друштво већ готово буде и благословени свој рад отпочне.

И најмањег службеника у нашој земљи, једнога цестара удовица је осигурана, а госпођу једног свештеника, кад по несрећи иза супруга свога остане, чека са њезином сирочади живот пун оскудице и понижења. С тога проповједници утјехе хришћанске, на дјело сложно, да скинемо ту срамоту у животу нашега сталежа, похитајмо сви, да отклонимо ту невољу и јад од породица свештеника наших. „Ходите дондеже свѣтѣ имате прїјдетѣ ноцѣ егда никтоже можетѣ дѣлати“

И не сумњам о томе, да ће сви млађи и старији фамилијарни свештеници одмах весело и драговољно у друштво се уписати, него тврдо се надам, да ће са својом бра-

ћом улазити у друштво и таки свештеници, који су без породице, или који су ретни били збринуте је већ, јер ово је ствар части свега нашег свештенства, и јер ће сваког таког кријенити увјерење, да својим прилогом утире сузе братске сирочади — а друштво ће већ наћи начина и осим онога, што је прописано у §. 3., како ће се захвално показати добротворима својих породица.

А да видите, да ће ово друштво лијепо напредовати моћи, ево примјера:

Само 50 чланова кадро би било одмах 1893. г. за случај несреће проскрбљивати четири осироћене породице, а за три године шест породица; друштво од 100 чланова одмах 7, а за три године 11 породица и т. д.; што више чланова, то више снаге. А у ово још нијесу рачунати ни једним новчићем поготово сигурни извори за ојачање фонда, као 25⁰/₀ од аванзовања чланова (§. 7.), 25⁰/₀ од узгреднога администрирања (§. 8.), прилози и легати од појединаца, од општина, на можда и помоћ од високе кр. земаљске Владе и т. д.

А пошто је хвала Богу помор у нашем свештенству незнатан, то имамо основане наде, да би наш фонд за доста дуги низ година поштеђен остати могао од знатнијих издатака, те би тако баш за првих година свога опстанка снаге ухватио, па да се

даље све то јаче и сигурније развијати и напредовати може, а све на углед и корист свештеничког сталежа и свештеничких породица.

Изволите дакле приложена „Правила“ проучити, па ово до конца тек. године писмом на Нас директно управљеним јавити Нам, ступате ли од 1. јануара 1893 у ово за нас по превасходству хуманитарно

друштво као члан (§. 3.), или не; — а ако не, повратите Нам овај примјерак „Правила“ с изјавом, да не каните приступити у друштво.

У ПЛАШКОМ на дан св. Арханђела
МИХАИЛА 1892.

МИХАИЛО с. р.

ЕПИСКОП.

ПРЕДСТАВКА

ПАТРОНАТА СРП. ПРАВ. ВЕЛИКЕ ГИМНАЗИЈЕ НОВОСАДСКЕ

ПОДНЕСЕНА

ВИСОКОМ СРПСКО-НАРОДНО-ЦРКВЕНОМ САБОРУ
У КАРЛОВЦИМА

РАДИ ДОЗИЂИВАЊА, ОДНОСНО ПРОШИРЕЊА ГИМНАЗИЈСКЕ ЗГРАДЕ.

Високи Саборе!

Српско-православна гимназија у Новоме Саду, смештена од постанка свога у згради срп. прав. цркв. општине новосадске, која је зграда другој цели намењена била, у току времена од када постоји, па до данас, показала се много пута тескобном и неудесном, да свима целима и потребама добре и уређене гимназије одговори.

У пређашња времена, док гимназија још није била подигнута на степен велике гимназије са 8 разреда и са правом држања испита зрелости, још се није толико осећала неприлика са неудесне и тескобне зграде гимназијске. Али од онога времена од кад је новосадска срп. гимназија подигнута на велику гимназију и добила право јавности и право држања испита зрелости, гимназијска се зграда што даље, све више показивала неудесном и тескобном, јер се током времена број ученика, који долажаху у новосадску срп. вел. гимназију све више умножавао, а уз то се уз вел. гимназију, мораше отворити споредне одаје за библиотеку, за цртање, за физикални и хемијски кабинет и природописне збирке — те је тако већ од дуже времена наступила велика оскудица у нужним просторијама, а и постојеће се просторије, при умноженом броју ученика показаше тескобним, неудесним, и често и по здравље шкољдивим.

О нецелиходности и тескобности постојеће

зграде, у коју је данас смештена срп. вел. гимназија новосадска, уверило се и високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, јер кад је истом вис. министарству, на захтев његов, поднесен нацрт постојеће зграде гимназијске, вис. кр. министарство је de dato 24. фебруара 1888. бр. 8084. отписало блаженопоч. Патријарху Герману „да по приказаним основним нацртима не налази, да гимназијално здање потпуно одговара захтевима педагогије, јер наставни завод тај нема нити засебне дворане за цртање, нити просторије за зимње турновање, нити довољних просторија за кабинете и збирака и учила“, те с тога упућује патронат, да се за најкраће време побрине за допуну тих недостатака.

Високи тај министарски отпис и наредбу саопштио је блаженопоч. патријарх Герман овоме патронату de dato 27. фебруара (10. марта) 1888 бр. М. 77 ex 1888. (Види прилог под I.)

Исто вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе управило је на блаженопоч. патријарха Германа de dato 2. марта 1888. под бр. 8255. ex 1888. вис. отпис, у коме, констатујући да „број у први разред новосадске срп. прав. велике гимназије почетком 1887-88. шк. године уписаних ученика прелази законити, највиши

број (maximum) те е позивом на 17. § закона о средњим школама наређује, да се патронат овај постара за отварање паралелке уз I. гимн. разред“.

Ову наредбу вис Министарства саопштио је блаженопоч. патријарх Герман овоме патронату 27. фебруара (10. марта) 1888. бр. М. 88 ex 1888. (Види прилог под II.)

Као што се из до сад реченога види, вис. кр. Министарство богочасти и јавне наставе изјавило је, да гимназијално здање не одговара ни захтевима педагогије, ни потребама самога завода, те с тога је издало наредбу, да се патронат овај за допуну констатованих недостатака што скорије побрине.

Патронат овај и сам потпуно увиђајући, да досадашња гимназијска зграда не одговара ни захтевима педагогије, ни потребама самога завода, по дужности узео је на се бригу и старање о што скоријим проширењу зграде гимназијске.

Пошто постојећа зграда, у којој је смештена срп. вел. гимназија новосадека, спада у властитост срп. прав. цркв. општине новосадеке, то је патронат овај из седнице своје, држане 27. септембра 1888. бр. ^{Е. 88.}_{П. 88.} умолито био срп. прав. цркв. општину новосадску, да се она постара о што скоријем проширењу постојеће зграде гимназијске, те да о томе проширењу поднесе овоме патронату нацрт и трошковник.

На ту замолици овога патроната решила је срп. прав. цркв. општина, најпре у седници свога цркв. одбора од 10. (22.) нов. 1889. бр. 329., а после и у седници своје цркв. скупштине од 30. новембра 1889. бр. 379. да се одговори овом патронату, е је цркв. општина готова, да уступи земљиште своје од улице „Златне Греде“, а патронат овај да се стара о проширењу зграде гимназијске. Осим тога предложила је цркв. општина, да се други спрат гимназијске куће, у којој је стан епископа бачког, уступи и преустроји за споредне гимназијске просторије, као за библиотеку, разне збирке и кабинете — а постојеће здање гимназијско да се преустроји тако, да се добију две пространије собе за најпунје разреде и једна пространа соба за држање каталога, појање, певање, цртање и школске светковине. (Види прилог III. 3 комада).

Према томе, пошто новосадека срп. прав. цркв. општина, с позивом на своја ограничена

материјална средства и своје слабо материјално стање, не хтеде примити на себе дужност, да о свом трошку гимназијску зграду прошири, већ је тај терет оставила на плећима овога патроната, с друге стране пошто је цркв. општина за проширење гимназијске зграде предлагала овоме патронату палијативна средства и неударне начине — патронат овај испослао је свога члана г. Милоша Димитријевића, кр. саветника, да у споразуму са цркв. општином новосадеком и професорском колегијом срп. вел. гимназије новосадеке, сачини згодан елаборат за проширење зграде гимназијске и да грађевни план, као и трошковник сврху тога проширења овоме патронату прикаже.

Одговарајући повереној му дужности поднео је г. Милош Димитријевић овоме патронату о извршеном задатку под IV. приложени свој извештај, заједно са под V. приложеним грађевним планом и трошковником, из којих се прилога види, како је у први мах емерано, да се зграда гимназијска прошири, и колико би на то проширење требало утрошити.

Тај елаборат г. Милоша Димитријевића и од њега приказани грађевни план и трошковник узет је у расправу у патронатској седници од 22. октобра 1891. године, те је у истој седници у смислу прилога под VI. приказани елаборат са планом и трошковником, у начелу усвојен, али пошто је патронат нашао, да кад би се гимн. зграда по томе елаборату и грађевном плану проширила, још ни тада не би потпуно одговарала свим целима и потребама својима, с обзиром на то, да је простор земљишта према улици „златне греде“, што га цркв. општина новосадека уступа на цел проширења гимназијске зграде, врло ограничен, с друге стране, да непосредно уз исто ограничено земљиште стоје споредне зграде гимназијске куће, у којој је стан епископа бачког, те би се — у случају да се у Нов. Саду подигне епископска резиденција за бачког епископа, кад се епископски стан из гимназијске куће премести у епископску резиденцију — поменути споредне зграде могле домолирати и на њиховом месту и месту уступљеном од цркв. општине, могла подићи према улици „златне греде“ угледна и удесна зграда, која би у свези са досадашњом гимназијском зградом могла за трајна времена одговарати целима и потребама срп. вел. гимназије новосадеке — одлучено је у истој патронатској сед-

ници, да се дадеизградити нов грађевни план и трошковник за зграду, која би се у проширеном обиму, на земљишту, од цркв. општине уступљеном, и на простору, где сада стоје споредне зграде за епископски двор служеће гимназијске куће — подићи имала.

Тај нови план, за проширење гимназијске зграде на ширем обиму — пошто је зготовљен и патронату приказан, издан је и професорској колегији подручне срп. вел. гимназије новосадске, која га је прегледала и у смислу прилога под VII. нашла за посве целисходан и добар те је умолила овај патронат, да се заузме, како би се гимназијска зграда што скорије по томе плану проширила.

Из свега до сад реченога јасно је: а) да је зграду срп. вел. гимназије новосадске неопходно нужно што скорије у што већим сразмерима проширити и б.) да трошкове око тога проширења гимназијске зграде не може нико други сносити, до ли срп. нар. цркв. фондови.

I. Да је зграду срп. вел. гимназије неопходно нужно у што већим димензијама проширити, разлаже се следећим разлозима:

1. што досадашња зграда гимназијска не одговара ни захтевима педагогије, ни самим потребама завода. То је — као што је речено — констатовало и само вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, те је озбиљно наредило, да се овај патронат за најкраће време постара за допуну констатованих недостатака.

2. Учтиво потписани патронат и сам увиђа, да је постојећа гимназијска зграда тескобна, неудесна и нецелисходна, те да по томе не може да одговара својим циљима и потребама, јер

3. у постојећој гимназијској згради нема нужних и довољних просторија за библиотеку, за физикални и хемијски кабинет, за разне природописне збирке, нема просторије за цртање и зимњу гимнастику, нема ни једне довољно простране одаје за држање каталога и школеке свечаности, када се имају да скупе у једну одају сви гимназијски ученици са својим наставницима. Осим тога нема у досадашњем гимназијском здању нужних просторија за стан гимназијског управитеља — а међу тим новија педагогија и напреднији васпитни обзир, па и сами државни прописи одређују, да управитељ станује у самој згради гимназијској.

4. Постојећа тескобна, неудесна и нецелис-

ходна зграда срп. вел. гимназије у Нов. Саду мора се и за то проширити, јер је вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе баш текуће 1892. године под бр. 6125. издало под VIII. приложено „упутство о просторијама средњих школа“ којим је нормирано, какве просторије треба да има свака вел. гимназија, па како новосадска срп. вел. гимназија ни у половину не одговара норманим прописима тога упутства, бојати се је, да вис. министарство — по своме праву надзора — не предузме строжије мере, да се новосадска срп. вел. гимназија по прописаном нормалу преустрои.

5. Постојеће здање новосадске срп. вел. гимназије мора се што скорије проширити и с тога, што се с године на годину множи број оних ученика, који исту гимназију посећују, те се већ од више година појавила потреба отварања паралелних разреда уз ниже гимн. разреде.

Као што је већ споменуто, вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, с позивом на 17. § закона о средњим школама, издало је још 2. марта 1888. год. под бр. 8255. ex 1888. наредбу овоме патронату, да се постара за отварање паралелке уз I. гимн. разред, (види прилог II) а дотле док се паралелка уз I разред не отвори, у смислу прилога под IX. наредило је исто вис. министарство, да се у I разред више од 60 ученика не сме у завод примати. Последица ове потоње министарске наредбе била је та, да су за ове потоње три године многа српска деца одбијена из српске гимназије и по нужди упућена у месну мађарску држ. вел. гимназију. Колика је пак штета у томе по наш српски народ и по српско-православно васпитање нашега подмлатка — о томе није нужно опширније говорити. У смислу под X. приложеног извештаја гимназијске управе, и ове текуће школ. године уписало се у новосадеку срп. вел. гимназију, „више него прошлих година, на име у свих 8 разреда уписало се свега 296 ученика, а за I. разред пријавило се много више ученика, него што се по постојећим прописима могло у један разред примити, с тога је управа морала њих 10—15 ученика за I. разред одбити, а и из других разреда морала је неколицину одбити због тескобе места.“ При свем том одбијању ипак је — по знању овога патроната, ове 1892/93 шк. године уписао у I. разред свега 65 ученика, што се очевидно противи горехваљеној наредби и забрани вис. министарства,

али се по нужди ипак морало ћутке одобрити.

Из свих горе наведених разлога јасно је, да је неопходно нужно што скорије у већим димензијама проширити досадашњу тескобну и нецелисходну зграду срп. прав. вел. гимназије у Нов. Саду.

II. Но друго је важно питање: ко ће сносити трошкове за проширење и дозиђивање зграде за срп. прав. вел. гимназију новосадску?

Учтиво потписани патронат тога је мишљења, да се трошкови за проширење зграде срп. вел. гимназије новосадске, дозволом високог Сабора, имају подмирити из срп. нар. клиричког фонда — и то из следећих разлога:

1. што патронат овај, коме је у део пала теретна брига и старање о проширењу подручне срп. прав. гимназије новосадске — нема никаквих средстава, којима би могао проширење гимназије извести, јер му је — као што је и високом Сабору добро познато — и за само редовно издржавање срп. вел. гимназије новосадске нужна знаменита субвенција из срп. нар. цркв. фондова;

2. што ни новосадска срп. прав. цркв. општина као власница досадашње гимназијске зграде — у смислу под III. приложених њених закључака и новијих овде под XI. приложених закључака, с обзиром на своје, сарамерно доста лоше материјално стање — није у томе положају, да би могла о своме трошку срп. прав. вел. гимназију новосадску у потребним димензијама проширити и доградити, већ сама иста цркв. општина моли, да се то изведе трошком срп. нар. цркв. фондова;

3.) што је по знању овога патроната — на цел зидања зграде за срп. прав. вел. гимназију карловачку, из срп. нар. цркв. фондова одређена свота у износу од 30.000 фор., па је право, да се и на проширење новосадске срп. вел. гимназије из истих извора исто толика свота определи и као припомоћ дозначи. Шта више

4.) пошто за карловачку гимназију одређена свота од 30.000 фор. није утрошена, јер је зграду за карловачку срп. вел. гимназију из темеља, чисто о свом трошку, подигао велики добротвор народни Стеван Анђелић, то би се и та на карловачкој гимназији срећно заштеђена свота или у целини, или бар у толико, у колико на унутрашњи намештај карловачке гимназије утрошена није — могла дозначити као припомоћ новосадској срп. вел. гимна-

зији, а на цел целисходног и потребног проширења зграде за срп. вел. гимназију новосадску.

5. Пошто садашња зграда срп. прав. гимназије новосадске не одговара ни захтевима педагогије, ни потребама самога завода, ни прописима држ. закона, ни наредбама држ. власти, с друге стране пошто је досадашња зграда због своје тескобности и нецелисходности штетна по само здравље ученика и учитеља, а штетна по рад и напредовање и једних и других — то би патронат овај, на кога пада цела одговорност за све те неприлике, да задовољи и живој потреби самога завода и опетованим наредбама вис. министарства, принуђен био уз постојеће здање гимназијско узети у близини у најам какву подесну кућу, у којој би се сместио који гимн. разред, како би се садашње гимн. здање могло преустројити, да одговара најживљим потребама. У томе случају плаћање дотичне најамнине — у оскудици довољних прихода од гимназијских фондова, пало би и опет на терет срп. нар. цркв. фондовима, од којих гимназија новосадска и иначе прима субвенцију за покриће својих потреба.

Најпосле

6. слободан је учтиво потписани патронат апеловати и на родољубље високог сабора и свих његових чланова, који неће допустити, да нам новосадска срп. вел. гимназија, која је своју народну мисију, у служби српске православне просвете, образовања и културе са одличним успехом вршила и врши — остане без свога пристојнога склоништа и станишта, а још мање да ће допустити: да се од исте гимназије одбијају српски синови само за то, јер нема у њој простора и места, да их у недра своја прими — а најмање ће хтети допустити, да нам ту добру и преко нужну нашу гимназију државна власт евентуално и затвори с тога, што не одговара нормалним прописима. Новосадска срп. вел. гимназија јесте једина срп. вел. гимназија у Угарској, у којој се поред учења осталих предмета на српском језику и у српском духу темељно учи и државни мађарски језик, па како исту гимназију, баш због учења држ. мађарског језика све више посећују српски синови из свих крајева, из многих разлога штетно би било не проширити исте гимназије тако, да се у њу могу примити сви они српски синови, који у њој науке и српског васпитања траже.

После свих преднаведених разлога, част је овоме патронату у прилогу под XII. приказати

високоме срп. нар. цркв. сабору од позваног на то стручњака израђени план и нацрт за проширење односно дозиђивање зграде срп. прав. вел. гимназије новосадске, по коме плану би се, уз досадању зграду новосадске срп. вел. гимназије, према улици „златне греде“, на земљишту, које срп. прав. цркв. општина новосадска бесплатно и драговољно уступа на цел проширења зграде гимназијске и на земљишту, које би према улици „знатне греде“ демолирањем споредних зграда гимназијске куће бр. 1880. празно остало — сазидало угледно и удесно ново здање на један спрат, у коме би осим осталих мањих просторија биле просторије за турновање, библиотеку, цртање, стан за гимн. послужитеља, дворана за професоре, дворана за природописне збирке, за физикални и хемички кабинет и пристојан стан за гимн. управитеља — дочим би се остале просторије у старом гимн. здању целисходно за разреде преустројиле. Укупни трошак за проширење досадашње и подизање нове зграде гимназијске — по приложеном под XIII. стручњачком предрачуна — износио би свега 46.962 ф. 10 н., која би се сво-

та имала на исту цел из срп. нар. клирикалног фонда дозначити и исплатити

После свега до сад реченога част је учтиво потписаном патронату најнионизније умолити високи срп. нар. цркв. сабор, да проширење и дозиђивање зграде за срп. прав. вел. гимназију новосадску по приложеном под XII. плану и по приложеном под XIII. предрачуна усвојити и одобрити изволи, те да на подмирење нужних трошкова за проширење односно дозиђивање гимназијске зграде овоме патронату — под обвезом строгог рачунодавања — нужну своту од 46 962 ф. 10 н. или округлу своту од 50 000 фор. из срп. нар. цркв. клирикалног фонда дозволити, дозначити и на исплату упутити изволи.

Из седнице патроната срп. прав. вел. гимназије новосадске, држане у Нов. Саду 30. септембра 1892. год.

Георгије Бранковић, с. р.

патријарх.

Сергије Шакрак Нинић, с. р.

патр. актуар.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

РЕЛИГИЈОЗНА СУМЊА.

(Наставак).

Још бл. Августин, у својој младости, беше се подао таком искушењу. „Ти знаш,“ вели у свом писму Хонорату¹²⁾ „да се ми писмо ни због чега другога предали тим људима (Манихејима) него за то, што су се претварали, да су одбацили страшан верски авторитет и да ће своје ученике само знањем приводити Богу и ослободити сваке заблуде. Шта ме друго доведе дотле, да се, презирући религију, коју ми родитељи усадише у срце од најранијег детињства, свим жаром поведем за тим људима, него то, што су говорили, да ће нас онде застрашити празноверицама и да ће тражити од нас вере пре, него што ми будемо увиђали разумом; а они нико-

га не приморавашу да верују, него претресаху и развијашу пре свега истину. Како неће така обећања замамити срце, особито срце младића жедна истине, младића, који је и онако са диспутација, у школама извесних учених људи, постао охол и брзоплет, а таки бејаш за онда ја, презирући религијозне истине као бапске гатке и горећи од жеље, да истину, коју ми они обећаваху, откривену и јасну видим и стечем.“

Придодајмо томе утецај, што по га има правац велике већине у наше доба на духовно развијање бујне омладине. „Васпитање старих народа,“ вели Монтескије¹³⁾ „беше много вреније од нашега: није само себи противоречило. Епминонда је го-

¹²⁾ De utilitate credendi c. 1.

¹³⁾ L' Esprit des lois p. 47.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ворио, слушао, гледао и делао, у последњим годинама свога живота, исто онако, као и у почетку својега васпитања. Данашњим даном стичемо ми три са свим различита васпитања, родитељско, учитељско и светско; што нас свет научи, то преврне све пређашње идеје.“ Под изговором, да се омладина што раније спреми за свој потоњи позив, често васколика настава иде цигло за тим, да саопћи она знања, која су потребна, да се може брзо и поуздано доћи до положаја у животу. Отуда поименце оно једнострано и искључиво истицање природних наука; јер с помоћу њих овлађује човек телесним светом и пљачка његова блага. Свака наука која посредно или непосредно не служи интересу, истинита је из круга студија код замашније већине и налази само по неке осамљене ученике и присталице; једнострана реалистичка тенденција нашега доба убија свако више, чисто тежење и нема ни смисла ни разумевања за дубље испитивање о почетку и одређењу свега, што постоји, као што то беше од пре задатак философског умовања.

Кобне последице тога једностранога правца не даду се порећи. „За цело не могу природне науке,“ вели један међу најугледнијим природњацима¹⁴⁾ „никада бити темељ правом и највишем образовању човечијег рода, не могу никад потпуно задовољити захтеве духа и срца; где се они поставе као једини или бар главан темељ омладинском и народном васпитању, однеговаће се хладно, шупље и без духа колени, у коме ће учманути највећа добра човечанства. Сирови материјализам, обожавање златнога телета, неминовна је последица тога природнога култа. Већ су пред нама почени така фетишизма у двојаком правцу, у науци и у животу, у обожавању материје и грамжењу за богатством и иметком без муке.“ Ко је свикао, да сматра само оно за истинито, реално и право, што се даје мерити, бројити, вагати, тај се је фактично и у принципу закleo материјализму. Све то има, осим тога, неку привидну јасноћу и знанственост, а то

необично привлачи људе, који дубље не зарађају, рађа неко чувство духовне самосталности и независности, те бескрајно ласка и годи слабирим духовима. Ту се дух врзе само по површини; правилност закона, који владају чулним светом и даду се приказати математичким формулама, утече тако на њега, да се он откриће од оних области, где не може да нађе ту свакиданњу јасноћу и површност. Вртоглавица га хвата код питања, која он не може да одреди математичко-физикалном мером. Питања, као што су о постанку и цели овога света, о времену и вечности, о слободи и одређењу, одбациће он као неприлична и држећи се само, као што вели, „позитивнога“ т. ј. чулнога, мерљивог и рукописљивог, престаје мислити баш онде, где истом почиње право умовање, кад нас, наиме, правилност појава упућује на основ, зачетак и суштину тих правила, а свакидашњица на први дан, почетак времена и свију ствари.

„Хиљади и хиљади је“, рече право Лесинг, „мета размишљања онде, где су се уморили од размишљања“. Погрешка толиких и толиких, који због науке забацију веру, није у томе, што би они предалеко одмакли у тежњи за истином, него они нису довољно ни напредовали, да докуче хришћанску истину у њеној узвишености и савршенству. „Не дајте нам да истину о стварима ценимо по удобности, да ли ју можемо представити или не, вели Хаман. Има чињеница вишега реда, за које се не може наћи једначина елемената овога света“. „Што даље напредујемо у искуству“, вели Гете¹⁵⁾ „све се већма примичемо ономе, што се не да испитати“. „Није његова слепоћа у том (једностранога природњака), што он иде за својим интересом у натач истини, него у том, што он не иде доста за својим интересом, јер иде за кратким, уским, нижим интересима на рачун већих и виших, у којима је најзад сталност, поузданост, основа самих оних интереса, или што иде за својим посебним интересом против опћега, који обухвата у себи и његов и сваки ин-

¹⁴⁾ Рудолф Вагнер, Der Kampf um die Seele vom Standpunkt der Wissenschaft, Göttingen 1857. стр. 6.

¹⁵⁾ Sprüche in Prosa.

терес; само тако долази он у сукоб с истином“.¹⁶⁾

„Понајуре ми ваља приметити“, вели умни већ поменути мислилац¹⁷⁾ „да то није никака поуздана биљега философског духа, не примати никаквих ванредних ствари. — Откуда потиче човек? Пристајете ли на Мојсијево причање? Ако је тако, што вам се то тешко види, да Бог, који је створио човека, наставља га, један пут пут му је проговорио, не говори човеку и више пута и не наставља га? Ванредно је у једном случају, као и у више случајева. Ако не прихваћате Мојсијева причања, питам вас: откуда потиче човек? Је ли он на један пут искренуо из утробе земљине? То би било сувише ванредно. За што се је он могао множити, кад је већ постао? Ни то није мање не-обично. Је ли се он мало по мало разви-

¹⁶⁾ Фехнер, die drei Motive und Gründe des Glaubens 1863. стр. 114.

¹⁷⁾ Балмес, Briefe an einen Zweifler стр. 302.

(Наставиће се.)

јао, док није дошао до овога облика? је ли прошао кроз различите ступње животињскога царства тако, да су преци Босијетови, Њутнови и Лајбничеви били мајмуни, који су опет пореклом од рептилија и водених чудовишта и тако све даље и даље до последњег ступња живих бића? Све би то, мислим, било доста ванредно, па опет се добро зна, да се мора прибећи или ванредну причању Мојсијеву или примити како друго, или прибећи напрасним појавама или поступном преначавању, а то би све било ванредно.

И у постању света има исто тако нешто, се не да навратити у ток обичних догађаја. Узмите ма коју систему, коју хоћете, притеците Богу или хаосу, историји или скасци, разуму или машти, све је то једнако у обзиру на истакнуто питање. Проблема постања своди се на ово: ни егзистенција, ни поредак њен не даду се разјаснити, а да се не намеримо на нешто ванредно. —

ПОТРЕБА УВАЂАЊА НАРАВСТВЕНИХ ПОУЧЕЊА У СВ. ЦРКВИ.

Још и пређе, а од оснивања „Српскога Сиона“ баш се прегло свима начинима и силама, да се доскочи непохађању цркве и апатији „верних“ према вери и цркви, шат се излечи болесна вера у народу нашем.

Једни доказују, да је вера болесна. А да нам се и не доказује, види се то јасно; јер, да не спомињемо апатије и непоштовања према вери, цркви и служитељима олтара светог од стране оних, који се по закону крштавају, венчавају па до смрти своје и у цркву долазе — очигледни нам је доказ секта назаренска, која је толико набујала.

Други пак, да се радикално почне лечити болесна вера, а тиме да се и наравственост, која се данас још само под узама силе одржава, до правог свог значаја доведе и васпостави у народу нашем — препоручују проповед у цркви.

А разво се проповед препоручује. Змај вели: „сваке службе предичица, својска и ваљана“.

Г. Јеремић препоручује епархијске проповеднике. Богољуб Мирковић је против тога и вели, да је сваки свештеник кадар поучити верне „тумачењем недељних и празничних евангелија“.

О свима тима предлозима и препорукама размишљао сам, па ево до чега сам дошао: не ти, Змају, са топлом и китњастом препоруком, него се усуђујем рећи: ни ти, св. Патријарше, са најстрожијим налогом ниси у стању извести код сваког свештеника сваке службе — предичицу.

Јер који би то захтевао од свештеника, томе велим, да не познаје стања свештеника у опште, а по наособ српског свештеника.

Тај не зна, да свештеник поред злеуде опскрбе у свештеничком положају своје

— како то захтевају од њега и од горе и од доле — врло често долази у таково стање, да му никако није могуће духом својим вијнути се горе, јер га терет и брига притискује. Тај не зна, да је српски свештеник везан за породичан живот, а, шта све нема и шта све има у породичном животу — то не зна тај, јер да зна, знао би и то да није могуће „сваке службе предичица“. Тај не зна — много не зна, јер да зна, ћутао би или би бар казао као г. Јеремић: нужна је установа епархијских проповедника.

О предлогу установе те не ћу ништа да говорим, само примећујем: ма колико г. Јеремић: да доказује потребу установе те, ја не верујем у остварење или бар у скоро остварење њено.

Па шта онда?! Ништа друго него препоруку г. Мирковића ставити свештенству на срце, па сваком приликом, кад није спремно за проповед, нек протумачи дотично св. евангелије.

„Multa petas!“ и „не вѣси чесо просиши!“ — брате Богољубе, морам да ти довикнем.

Или си ти можда тако сретан и у стању да извршиш ту препоруку своју?! Сумњам! Јер познајем и своје стање, на једном смо извору црпели.

Тумачење евангелија је ствар врло тешка па смем рећи и најтежа. Тумачење евангелија је ствар још и тугаљива. Та зар нису баш из кривог тумачења евангелија поједине секте ницале? Зар и данашња секта назаренска није постала из кривог и нетачног тумачења и разумевања св. евангелија?!

Јеси ли ти сигуран, брате, да не ће који од нас па још од „невјежѧ“ криво протумачити св. евангелије?! Јеси ли ти сигуран баш и за себе самога?!

Или можда ти мислиш с тумачењем тим — узети који или неколико стихова из св. евангелија па на њима развити поуку: малу, кратку, разговетну. Ако то мислиш, онда је то друга ствар — онда је то предичица, што и Змај препоручује, па ако си ти у стању и полагају да то можеш „сваке службе“ — служи ти на дику и славу; а за многе друге свештенике ре-

као сам напред, а рекао си и ти, ако се сећаш.

Па шта да се ради?

Лекари не ће болеснику ништа помоћи, ако ће само consilia држати, него се мора што пре лекаријама и лечењу приступити

Ради тога ето и износим предлог свој и пуштам га, као и г. Јеремић, на груди нашег високопреосвештеног Епископата, а тај предлог је: увађање читања наравствених поучења у цркви нашој.

Док се не би која можда напреднија и изведљивија мисао у погледу проповедања слова божија изнашла и утврдила, држим, да би „читање поучења“, ако не много, а оно доста хаснило цркви и народу нашем.*)

Књига, коју пред собом имам и препоручујем, носи овај наслов: „Собрание различных недѣльных и праздничных нравостительных поучений.“ Написана је језиком славенско-српским. По моме мишљењу требало би ту књигу дати вештом човеку, да је данашњим лепим српским језиком преведе, па кад би штампана била, морала би ју свака црква набавити.

После св. причешћа или после „Бѣдника“. . . или како би духовна власт одредила, имала би се ова поучења народу у цркви читати. Ја ћу привести нека места из предговора ове књиге, која говоре о прекој потреби увађања њеног. Ко је пак има, нека прочита сав предговор, нека прегледа и поучења, па ће се уверити, да су то дивни цветићи сплетени у невенвенцу, за који је заиста грдна штета, што св. амвон не реси. „И ако је сваки свештеник — вели се овде, — речју божијом и савешћу својом обвезан поучавати и показивати пут к спасењу пастви својој — по ми још писмо толико Богом благословени, да посвуда имамо свештенике интелигентне и учене. Много их има, који звање свештеничко обављају, а не разуму ни „іаже глаголютъ ни ѡ нихъ же оутверждають“, који, и ако су постали пастири,

*) Тај мој предлог нити би остварењу установе епархијских проповедника сметао, нити би по остварењу исте изличан постао.

требају наставе и поуке као и последњи у пастви.

Ради тога, као врло нужно и корисно, одлучено је цркву божију украсити „поучењима“, у којима би изложене биле све дужности, које су обавезне за правог христijана и доброг грађана. Оно би се имало читати простим нашим језиком, да би сваки разумети и схватити могао.

Такова су поучења ево у овој књизи.

То је све марљиво сакуњено из св. отаца, најбољих старијих и новијих проповедника,^{*)} а при том су скраћиване, да не би дужином пажњу ослабиле.

Поучења су разређена на недељна и празнична преко целе године, да би се у дотичне дане без икаква изговора читала по свима црквама како у варошима, тако и у селима и по манастирима^{**)}. И за то ми^{***)} преосвећеним епископима братски препоручујемо и налажемо, да се ова поучења по свима црквама па и у присуству

^{*)} Можда би благословом св. Синода могла у ову књигу ући и која проповед од наших старијих и новијих проповедника.

^{**)} Можда је и код нас била кадгод ова наредба у крности. Ако јесте — не знам из каквих се разлога ван крности ставити могла. Ако пак није — прека је потреба у крност је ставити.

^{***)} Ваљда свјатјејши Синод.

епископа (ако не би он проповедати хтео) читати имају; успротиви ли се који свештеник, да се казни одлучењем од свештено-служења или уздржавањем берива или другим којим начином.

Но при свем том наредбом овом нико се не ускраћује вољном и ученом свештенику проповедати. Такове ова наредба обвезује само у оном случају, кад им усљед какове незгоде није могуће своју проповед говорити. Такови шта више код пастве своје веће поштовање, а код духовне своје власти унапређење задобивају“.

После свега тога, и ако би се дало — ал' држим, да ми није нужно више ништа у прилог предлога свога говорити; но ово још морам напоменути, да би можда и понекоме пош поука та од хасне била, јер кад је буде морао читати — и у току живота свога више пута читати — није могуће да баш ни мало и никад не би на њега утицала.

Ако се, и кад се то уведе, онда не ће бити људи, који ће казати: нисам ништа чуо, разумео ни научио у цркви. А што је главно и најглавније, не ће бити лењих и немарних свештеника.

Dixi.

С. Д—ћ.

НОВИ МИТРОПОЛИТ ПЕТРОГРАДСКИ, ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕНИ ПАЛАДИЈЕ РАЈЕВ.

Највишим указом од 18. октобра о. г. постављен је за митрополита Новгородскога, Петроградскога и Финландскога, за свештеноархимандрита Светотројичке Александро-Невске Лавре и за првенствујућег члана светог еверусијског Синода високопреосвећени Паладије Рајев, досадањи егзарх Грузије, архиепископ карталински и кахетински и члан светог Синода.

По руским часописима, који овог архијереја у звезде кују, доносимо и ми ради маленога простора нашега листа укратко само важније црте из његова живота и делања.

Митрополит Паладије (до монаштва: Павле Ивановић Рајев) син је свештенички, а родом из Ниженовгородске епархије. По свршеним пред-

ходним наукама добио је он више своје богословско васпитање у Казанској духовној академији, коју год. 1852. сретно сврши са степеном магистра и као такав буде постављен с почетка за предавача философије, а после и богословских наука на духовној семинарији у Нижем Новгороду. Нашавши овде себи сапутницу живота и оженивши се њоме, ступи на скоро у свештенички чин, те је сад осим предавања у семинарији имао да служи и парохију, а сем тога имао је он овде да врши и тешку дужност катихизатора.

Но то није трајало дуго, јер лишивши га Господ друга, показа му други пут, на коме му се као калуђеру откривало све шире и шире поље за служење Богу и ближњему. Јеромонах

Паладије постаде на скоро инспектором семинарије, поста и архимандритом, пак прелази за таквога у Петроград (1863. г.), а након године дана буде постављен и за ректора петроградске духовне семинарије (1864.).

Ту се својим опсежним знањем препоручи, те већ 1866. г. постаде епископом ладошким (викаром петроградске митрополије). Као врло реван викар уживао је он особиту љубав и поверење свога митрополита блаженочившег Исидора. — За време од 6 година достојно је он заступао не само митрополита Исидора него и саму државну власт у делима таковима, која је само он знао уредити, како су то и државни и црквени интереси захтевали. Неуредностима и несугласицама, које су се у неким местима стране петроградске митрополије у то доба десиле, једини је он својим знањем и уменим поступањем на крај етати могао. Извршивши поверене му у тим стварима дужности на опште задовољство, буде од предостављене власти за то награђен и унапређен тим, што му је (15. јула 1869. г.) поверена самостална епископска катедра вологолодека.

Овом епархијом управљао је високопреосвећени Паладије до год. 1873. По том је промену читав ред столица епископских. Прилике су баш у тај пар такве у Русији бивале, да је помоћ Паладијева свуда нужна била, стога је он и морао тако често столице мењати Са Вологолодеке епархије пређе на Тамбовску (од 1873—1876.), затим на Рјазанску (од 1876—1882.), па на Казанску (од 1882.—1887.) и на послетку на Грузинску (од 1886.—1892.). Па у свима местима своје службе оставља он иза себе светле трагове своје архијерејске брижљивости о подизању духовноучебних завода, о надгледању свештеничких удовица и сирота, о устројству храмова и иночких обитељи, и благољепном свршавању

богослужења, о буђењу и подизању благочастивости у народу; свуда он уноси дух мира и поретка и стиче најискренију љубав како са стране духовенства тако и са стране пастве своје. У Тамбову је (год. 1874.) уредио мисионарско протурасколничко братство Богородично-казанско, а у Рјазану (год. 1877.) духовно-просветно братство св. Василија Рјазанскога, и ова два братства остају незаборављени споменици његовог ревносног архијерејског делања.

Обилата делатност његова нашла је код надлежних му власти врло топла одзива, те му трудови његови бијаху достојно награђени. У год. 1881. унапређен је за архиепископа и одликован вишим одличјама, а кад постаде егзархом Грузије, одликован је сталним чланством св. синода и брилијантовим крестом на шеширу (камилавци), а сада као митрополит Петроградски примио је уз врло ласкав декрет по руском обичају од самог самодрица руског белу камилавку (бџлой клобукъ).

Високопреосвећени Паладије је већ као егзарх Грузије био изабран за почасног члана казанске, московске и петроградске духовне академије, императорског казанског универзитета, и разних учених друштава и братстава, те се данас свако то друштво још више радује и поноси тим, што за члана свога има такву одличну личност, која је првим јерархом у Русији, те која неограничено поверење ужива и целе руске више и ниже јерархије, целог народа а и „государа императора“.

Ми Срби као јединоверна браћа искрено желимо: да би нови митрополит Паладије био дуга века као и његов предшастник Исидор, и да много користи цркви и народу своме!

Вараждин 1892. у номембру.

Л. Богдановић.

Л И С Т А К.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Са срп. нар. цркв. сабора.) У четвртак 19. новембра о. г. отпочета је генерална расправа „закона о источно-правосл. српским школама и

заводима.“ Пре ове расправе изабран је прорачунски одбор од 7 лица, у који су ушли г. г. Јосиф Јагић, Мане Грбић, Никола Гавела, Анастас Добровић, Јован Жив-

ковић предстојник, Петар Шорак и Ст. Јевтић.

У генералној расправи школског закона учествовали су: г. г. Стеван В. Поповић, као извештач, Јован Благојевић, Мата Косовац, Стеван Јовић, Милаш Пејиновић и барон Јован Живковић. Сви говорници су изјавили, да имају предложени закон о школама за подлогу специјалне расправе, те пошто је генерална расправа тај дан довршена — предлог је од целог сабора једногласно примљен за подлогу специјалне расправе.

Сутра дан у петак 20. новембра опточета је специјална расправа школског закона и тај дан су расправљени првих 70 §§-а предложеног закона на тај начин, да је — са незнатним изменама — већином све примљено по предложеној редакцији. — У понедељак 22. новембра настављена је специјална расправа истог закона. О целој расправи школског закона ми ћемо допети у будућем броју посебан чланак или опширнији извештај.

— (Питање о старешинству између свештенства монашког и световног реда). Свештеници, који су сада, као цркв. нар. заступници на окупу у Карловцима, потакли су питање старешинства између свештенства монашког и световног реда, те су на основу међусобног договора одлучили, да у име световног свештенства целе срп. прав. митрополије карловачке, поднесу Његовој Светости преузв. г. Патријарху Георгију, односно светом Архијерејском Синоду представку с понизном молбом, да Његова Светост и св. Архијерејски Синод предузму и праведно реше питање старешинства између свештенства монашког и световног реда.

Да је то питање заиста потребно регулисати и решити, о томе нема и не може бити сумње — јер трвења и распре између свештенства једног и другог реда баш у питању старешинства избијају на површину врло често, па је са свим умесно и потребно, да се то питање о старешинству на најкомпетентнијем месту праведно реши и једном за свагда регулише. Ми смо до душе тога уверења, да би наши свештеници обојега реда — били они цркв. нар. заступници или не — имали у ово судбоносно доба и важнијих свештеничких питања за претресање и решавање, но што је питање о старешинству, — али нисмо противни што се и ово питање потакло, јер држимо, да

је потакнуто једино у интересу мира и поретка црквеног.

Ми овом приликом у расправу самог питања не ћемо улазити, јер нити хоћемо, нити и можемо прејудиковати решењу св. Архијерејског Синода, који ће имати то питање да расправи и реши. За сада доносимо саму представку, која гласи:

Ваша Светости, Свети Архијерејски Синоде!

Служећи светом олтару Божјем и подносећи све терете узвишене, али и тешке службе пастирске, световно свештенство митрополије карловачке осећа свој положај још тежим и то ради тога, што види, да је оно у цркви својој запостављено, пред олтаром на коме служи понижено, — њему је претпостављено и ниже и више монашко свештенство.

Разлога оправданог томе потискивању световног свештенства није могуће нигде и ни у чем наћи. Једном тајном свештенства примљени смо ми сви у службу црквену, једну смо благодат сваки на свом степену добили, једнак би нам дакле бар морао бити и положај у цркви.

Осим тога, световно свештенство не заостаје ни у спреми за службу олтару; у томе је оно изравнано са вишим монашким свештенством, а ниже куд и камо надмашује својом спремом. Па није ни мањи значај световног свештенства за црквену службу, спрам значаја монашког свештенства, шта више, свети Јован Златоусти у шестој књизи о свештенству предпоставља у том погледу значај службе световног свештенства значају службе оних, који се само за спас душе своје, далеко од света, њивних искушења и зала, имају да старају. Мисли овој даје и литургија наша изрази тиме, што на првом месту у дотичној ектењи спомиње свештеника, па онда тек свештенмонаха. И ипак је световно свештенство потиснуто, запостављено.

Последице тога запостављања нису никакo корисне за живот наш црквени. Световно свештенство види, да је потиснуто, па је с тога већим делом нерасположено спрам браће своје монашкога чина; монашко пак свештенство, осећајући се предпостављеним, горди се у души својој спрам понижене

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

браће световних свештеника. Ни једно ни друго пак није добро. При томе, што је још теже и важније: овим запостављањем световног свештенства убија се углед световног свештенства у очима народа, коме су световни свештеници по милости својих епископа пастири и учитељи. Да једном нестане неприродности ових у одношајима између једнога и другога чина, да и најстарији световни свештеник престане једном бити млађи брат и најмлађем монашком свештенику, усуђују се световни свештеници, који су се сада из целе митрополије на нашем црквено-народном сабору нашли, ступити пред Вашу Светост и свети Архиепископски Синод у име свега световног свештенства Митрополије Карловачке, са најпонижнијом молбом, да Ваша Светост и свети Архиепископски Синод најмилостивије благоизволите бити и световном свештенству отац, који сву своју децу једнако пази и једнако држи.

Ваша Светости! Свети Архиепископски Синоде! Најсмерније потписани имајући на уму речи Спаситељеве апостолима дате, да не траже превласти, не траже да се световно свештенство претпостави монашком свештенству, већ моле једино равноправност у оним границама, у којима световно свештенство са монашким свештенством конкурисати може, према томе:

1.) да свети Архиепископски Синод најмилостивије изволи одредити, да старешинство међу пресвитерима оба чина одлучује време рукоположења, дакле, да је старији онај који је пре рукоположен, без разлике да ли је он свештеник световног или монашког реда:

2.) да свети Архиепископски Синод најмилостивије изволи одредити, да су протопресвитери или протојереји по части у цркви једнаки протосинђелима, јер се истом молитвом постављају на те степене, старији пак да је онај, који је пре произведен, без разлике да ли је он у реду световног или монашког свештенства. Пошто је пак протосинђелима дапо првенство пред игуманима, то би овом одредбом и протопресвитери или протојереји, као једнак степен са протосинђелским, добили првенство пред игуманима.

У нади да ће Ваша Светост и свети Архиепископски Синод најпонижнију и оправдану ову молбу световног свештенства уважити, и са синова својих, световних свештеника скинути притисак запостављености и потиштености, јесмо

Ваше Светости и светог Архиепископског Синода најпокорнији.

— (Друштво за потпомагање удовица и сирочади српско-православног свештенства епархије горњо-карловачке.) У званичном делу овога листа саопштавамо окружницу Његовог Преосвештенства г. Епископа горњо-карловачког Михаила — управљену на срп. прав. свештенство исте епархије, којом окружницом преосв. г. Епископ топло, нежно и очински позива свештенство подручне му епархије, да ступи у „друштво за потпомагање удовица и сирочади српско-православног свештенства епархије горњо-карловачке“ — а пред нама се налазе и штампана „правила“ истога друштва, која су уз окружницу свештенству горњо-карловачке епархије ових дана разаслана. Правила та саставио је нарочити на ту цел изаслани одбор срп. прав. свештенства горњо-карловачке епархије у седници својој, држаној у Плашком 24. јануара 1891. под председништвом Платона Телечког, протосинђела и тадашњег митр. мандатара упражњене горњо-карловачке епархије, уз суделовање још 6 свештеника, као чланова истога одбора. Правила су дакле грађена, готово још пре две године, када још није било поуздане наде, да ће се на нашем нар. цркв. сабору донети општа мировинска уредба за свештеничке удовице и сирочад срп. прав. свештенства у целој митрополији карловачкој. Кр. хрв. слав. далм. земаљска влада одобрила је предложена јој правила горепоменутог друштва истом тек 29. рим. септембра о. г. под бр. 44.869, те је на основу тих одобрених правила за добро свога свештенства жарко одушевљени преосв. г. Михаилу прегнуо ето, да оживотвори то „друштво“, за којим свештенство подручне му епархије одавна уздише. Ими ни мало не сумњамо, да ће се свештенство горњо-карловачке епархије јатомице и вољно одазвати топломе позиву свога љубљеног архипастира, те ће се на брзо основати друштво, које ће за навек утрти сузу са лица бедних свештеничких удовица и сиротана. Оснивање тога друштва по нашем мишљењу ни мало неће еметати остварењу

општег мировинског фонда за свештеничке удовице и сирочад целог нашег свештенства у митрополији,“ јер чим је у свакој епархији основан епархијски мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад, тиме је одмах остварен и општи митрополијски мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад.

Као што је познато, до данас постоје такви мировински фондови: у архијерејези карловачкој и у дијецезама: бачкој и пакрачкој. Осим тога ударен је темељ и свршена је предрадња за оснивање сличних фондова и у дијецезама: темишварској, вршачкој и будимској. Свештенство темишварске епархије израдило је прошлога лета нацрт за мировински фонд својих удовица и сирочади. Свештенство вршачке епархије држало је баш ове јесени протопревитератске зборове, у којима се саветовало и делотворно приступило к оснивању мировинског фонда за свештеничке удовице и сирочад. У будимској епархији пак ударио је темељ таковог фонду блажено-упокојени епископ будимски Арсеније, те ће свештенство исте епархије данас сутра на томе темељу такође основати мировински фонд за своје удовице и сирочад.

И тако у свима нашим епархијама или већ постоје, или се оснивају епарх. мировински фондови за свештеничке удовице и сирочад, те је тиме знаменито олакшано, да се на основу већ усвојене саборске уредбе оживотвори општи мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад срп. прав. свештенства целе митрополије карловачке. Јер кад се сви постојећи или новоосновани епарх. фондови слију у један — ето нам једног угледног и сигурног мировинског фонда, који одговара усвојеној саборској уредби о општем мировинском фонду! А да ће се постојећи епархијски фондови слити у један општи фонд — ми у то пуно верујемо, јер смо уверени, да друкчије и не може бити.

Али питање о томе сливању свих фондова у један општи фонд неће моћи решити ни усвојена саборска уредба, ни свештенство појединих епархија, ни сабор ни ико други — већ једино општа скупштина свештеничког удружења, која ће се, ако пре не — на пролеће за извесно састати, те између осталих решити и то важно и животно питање својих удовица и сирочади.

— (На знање.) Ми смо у прошлом броју овога листа обећали, да ћемо редом саопштити све оне значајне говоре, који су приликом генералне расправе предлога за устав, на сабору изговорени — но пошто се исти говори сада у засебној књизи штампају, те ће их наши пошт. читаоци скоро у виду засебне књиге у рукама имати, то ми за излишно сматрамо, да те говоре у овоме листу саопштавамо и тиме запремамо место другим стварима, које саопштавања очекују.

НОВЕ КЊИГЕ.

— Архијерејска поука пресвитеру при рукоположењу, саставио по св. писму Платон епископ бачки, превео Ј. Д. Издање „Срп. Сиона“. У Нов. Саду 1892. (Прештампано из „Срп. Сиона“.) Ово красно дело пок. владике Платона одштампано је ради тога, да се у довољном броју примерака уступи преосв. г. епископима, да га раздају, као залог праве свештеничке службе новим и старијим свештеницима. Дело ће се дакле свештенству бесплатно раздавати, али има извештан ограничен број примерака и на продају, те се дело то за сада може добити у уредништву „Срп. Сиона“ по цену од 30 новч. за један примерак.

— Иларион Рогановић, црногорско-брдски митрополит. Написао Дионисије Миковић, управитељ манастира Бањс. (Прештампано из „Срп. Сиона“ за годину 1891.) У Новом Саду, штампарија А. Пајевића 1891. Цена 15 новч. стр. 46. —

— Нови Требевих, велики српски илустровани календар у Босни и Херцеговини за годину просту 1893, која има 365 дана. Година друга. Уредио: Стево Калуђерчић, српски учитељ. Издање и штампа прве српске штампарије Ристе Ј. Савића у Сарајеву. Цијена 50 новчића. — Стр. 127. — Календар овај и по обиму и по изради, а и по одабраној и лепој садржини не уступа ни мало нашим оностраним бољим календарима — па за то га најтоплије препоручујемо онима, којима је намењен.

— Извештај о српској учитељској школи у Сомбору за 1891/92 школску годину. Саставио: Никола Ђ. Вукићевић управитељ. Сомбор, штампарија Фердинанда Битермана 1892. стр. 55. На првом месту у

извештају је од самог управитеља написани некролог пок. проф. Мити Петровићу, затим највиша власт учитељске школе, професорско и учитељско особље, ученици учит. школе, мушки и женски, вежбаоница, опис школског здања, учила, школског врта, пчелињака и покушалишта за свиларство; — даље се ређају извори, из којих се завод издржава и из којих питомци стипендије уживају. Најпосле изложено је делање учитељског особља, старање о здрављу и опште примедбе о заводу. —

— Просвјета, лист за цркву, школу и поuku. Уређује Ј. Сундечић. Година I. свеска I У књ. црног. државној штампарији на Цетињу 1892. —

„Просвјета“ је 1889. године почела излазити као званични лист за цркву и школу, али је смрћу пок. Јов. Павловића престала излазити. Сад се сво изнова појављује, али по изјави уредничковој, од сада неће имати званичнога облика. Цена је „Просвјети“ за Црну Гору годишње 2 фор. а за иноземство 3 фор. Ова прва свеска је под новим уредником лепо уређена. У појзи се налази научна расправа архимандрита Илариона Руварца под насловом: „Владике зетске и црногорске“.

О Г Л А С И.

Бр. 1529.
I. 232.

С Т Е Ч А Ј

203, 1—3

Ради попуњења упражњеног парохиског места у Ку си ћу, са платом трећег разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инстурисане молбенице — путем својих власти — најдуже до краја месеца децембра т. г. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 23 новембра (5. децембра) 1892 држане.

Бр. 39
892.

С Т Е Ч А Ј.

197, 2—2

Овим се расписује стечај за учитеља на ери. вероисповедној основној упражњеној школи

у Нађфали (тем. вармеђи). Рок стечаја и избора 6. децембра 1892. на св. Николу.

Плата је следећа: 200 фор. у готовом новцу, 31 хектолитер и 31 литер шенице у парави, 40 фор. у име огрева, пристojни стан с банитом од $1\frac{1}{2}$ ланца, у пољу $1\frac{1}{2}$ ланца банште, и 4 ланца ливаде и порез платити. Дужност је учитељу десну певницу држати, и све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, — и пероводство водити.

Молбенице имају се упутити месном школском одбору. Првенство ће имати који се лично представи.

Из седнице цркв. школског одбора држане у Нађфали 12. новембра 1892

Павел Ристић,

Вељко Аничић,

перовођа.

предеједник шк. одбора.

С Т Е Ч А Ј.

198, 2—3

Овим се расписује стечај на једно упражњено стипендијско место у заклади народних добротвора, Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке, за слушаоце реалке или технике. Годишња је стипендија 500 фор. а добија се у десет месечних obroка.

Првенство имају Новосађани.

Молби ваља прикључити: крштено писмо, сведоцбу о свршеним наукама, сведоцбу сиромаштва и лекареку сведоцбу.

Молбе ваља упутити потписаном одбору.

Рок стечајау четири недеље од првог уврштења.

У Новоме Саду 17. новембра 1892.

Црквени одбор српске православне црквено-школске општине новосадске.

Бр. Е. 451. ex
1892. К. 432.

С Т Е Ч А Ј.

200, 2—3

Расписује се стечај на упражњено место системизованог парох. помоћника у Ђурђеву, са дотацијом V. разреда.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и сведоцбама поткрепљене молбенице путем предпостављених власти најдаље до свршетка децембра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 29. септембра 1892.

Конзисторија епархије бачке.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији Браће М. Поповића на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад. За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.